

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.*
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Országos Prot. Szövetség. A végleges szervezkedés felé. — Egyetemes nyugdíjintézet. Kéretlen vélemény az új tervezethez. *Ihász László.* — Egyetemes pénzügyi és jogügyi bizottsági ülés *Reus.* — Az »utatisás« a nem állami elemi népiskolákról stb. *Kund Sámuel.* (Folyt. köv.) — **Tárca** Az evangélikus Istentisztelet. *Majer Pál.* (Vége.) — **Belélet.** — **Trodalom.** — Pályázatok. — Hirdetések

ORSZÁGOS PROT. SZÖVETSÉG.

A végleges szervezkedés felé.

Örömmel tudatjuk t. olvasóinkkal, hogy biztos helyről vett tudomásunk szerint az »Országos Prot. Szövetség« központi szervezésének munkája útban van. Egyfelől *gf. Degenfeld József*, a tiszántúli ret. egyházkerület főgondnoka, másfelől *dr. Zsilinszky Mihály* v. b. t. t., a bányai egyházkerület felügyelője vették kezökbe az országos szervezés előkészítését és értesülésünk szerint számos ref. és ág. h. ev. jeles egyházi férfiú bevonásával már a jövő hó első napjaiban meg fog tartatni az első alapvető tanácskozás. Nekünk kétszeres örömünk van e nagyfontosságú lépés tudomásunkra jöttével. Mert hiszen mi voltunk azok, akik nem engedték az ügyet pihentetni, akik nem engedték a prot. szövetség tényleges megvalósításának gondolatát elméleti vitákban elmeríttetni, hanem kiléptünk a gyakorlati megvalósítás mezejére. S azért nekünk kétszeres örömünk és büszkeségünk lesz az, amikor a mi szerény kezdeményezésünk eredményeül az »Evang. Órálló« által eddigelé gyűjtött mintegy 750 tagot bejelenthetjük. Vajha ez a szám a megalkulásig legalább 1000-re menne fel, hogy e nagyhivatású szövetség első ezer tagját mi szolgáltatathassuk a szövetségnek!

Örömmel jelezzük e helyütt azt is, hogy *dr. Tóth János* vallás- és közoktatásügyi államtitkár úr a Mezőtúron tartott ref. esperességi gyűlésen kijelentette, hogy az Orsz. Prot. Szövetséget a legnagyobb örömmel fogja támogatni.

Tagul újabban jelentkezett nálunk *Kacsián János* budapesti esperes-lelkész is.

Tehát csak tovább, bátran, a siker reményében, egyházunk és hazánk javára előre!

EGYETEMES NYUGDIJINTEZET.

A nagyfontosságú ügyben az eddig közlötöken kívül eddigelé újabban 6 helyről is kaptunk felszólalást, közöttük egy-egy igen terjedelmeset. Az ügy helyes megoldása érdekében mind leközlöljük, csak arra kérjük a t. cikkírókat, hogy a közlés időpontjának bevarrásában türelmet tanúsítani sziveskedjenek. Itt közöljük az egyik felszólalás első részét:

Kéretlen vélemény az új tervezethez.

Midőn az egyetemes egyház az 1907. év okt. 23—26-án tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 25-dik pontja alatt »megbizzá a nyugdíjintézeti ügyvivőt, hogy a lelkészi nyugdíj minimumának betöltött 40 szolgálati év után 2400 koronában való megállapítása, de a teljes fizetés összegeig való emelkedhetésének számbavételével, szakértőleg állapíttassa meg, hogy a már meglevő nyugdíjalap és egyéb járulékok figyelembevételével, mely évi hozzájárulási összeg volna szükséges; már most kimondja az egyetemes közgyűlés, hogy az államségélyből első sorban a számítás szerint, a nyugdíjintézet javadalmazására szükséges összeg lesz kielégítendő és a nyugdíjalapba beszolgáltatandó«; e határozat meghozásával oly intézkedést tett a főt. méltóságos közgyűlés, mellyel a nyugdíjintézet felállítását első köteleységnek ismerve el, minden nyugdíjintézeti tagot maga irányában hálára kötelezett. E határozat a nyugdíjintézet újjászervezésének oly alapot ad, melyen, ha evangéliomi egyházunk irányelvei szerint épül fel a nyugdíjintézet, az a mi magyarhoni evang. egyházunknak örök dicsőségére való, a nyugdíjintézet tagjait munkára lelkesítő, boldog örömet adó intézetté lesz.

A nyugdíjintézetnek igen tisztelt ügyvivője, nt. Gyürky Pál ur, e megbízatás folytán el is készítette az újjászervezésnek újabb tervezetét.

Teljes tisztelettel, a nagyrabecsülésnek őszinte kifejezésével kell adóznunk nt. ügyvivő urnak jóakaratu ügybuzgalmáért, mellyel a második tervezetet is létesítette.

E második tervezet — a nyert alapra rakva — az első tervezetnél sokkal humanusabb, sokkal jobb, sokkal kielégítőbb. S ha e második tervezet így emeltetnék is jogerőre, a mint adva lett; így is sok könnyet törölne le, sok gyöttrő gondot oszlatna el. De még mindig hágy fenn kibékíteni, gyógyítani valót; s ha ennek eszközlésére meg van a lehetőség a nyert

alapon, úgy erről gondoskodni s e gondoskodás módzatait a szervezetbe fel venni kell.

Felteszem, hogy a tervezet érdeklődésünk felköltése végett tétetett közzé és azért, hogy esetleges óhajításainknak nyilvánítására hívjon fel bennünket. Felteszem, hogy a közzététel kötelességérzetünkhöz szól és mindnyájunkat arra akar indítani, miszerint — bármi kis erővel is, de járuljunk hozzá mind, nyugdíjintézetünknek minél célszerűbbé teendő kiépítéséhez.

E feltevésben én annál inkább kötelezve érzem magamat a hozzászóláshoz; mert bátorságot vettem az első tervezethez is hozzászólani:

Mivel pedig az első tervezetből jöttek át e második tervezetbe oly intézkedések is, melyeket ott okadatolva kifogásoltam; de amelyeknek elejtését a nt. ügyvivő úr — talán a közszokasnak hódolva — nem akarta; vagy a melyeknek elejtésére, egyházalkotmányunk §§-ai miatt magát feljogosítottak nem érezte; amely intézkedéseknek a szervezetbe való áthozatalát pedig én részint szükségteleneknek, célszerűtleneknek, részint a krisztusi szeretet elvével most is ellenkezésben állónak tartok: tehát az úgy érdekében újra bátorságot veszek magamnak, hozzá szólanom az új tervezethez is és véleményemet, nézeteimet, óhajításaimat, indítványaimat tisztelettel a nyilvánosság elé hozom a következőkben:

A maga általánosságában véve a tervezetet, hogy ez a nyugdíjigényre jogosítottakat, ugyanazon egy szervezetben — félre téve az általányszabványt — a fizetési arányrendszerben akarja kielégíteni, ez eljárása a fentidézett közgyűlési határozatnak természetes folyománya, amely mindenek előtt kielégíti a teológiai tanárokat, midőn teljesíti az egyházalkotmány 196. §-ában nekik tett ígéretet s így elhallgattatja azoknak e §-ból fakadt jogos panaszát. Minket, egyéb nyugdíjintézeti tagokat meg kibékíthet ez az eljárás, mert érezhetjük, hogy nem vagyunk másokkal szemben lelkisínyitve, sőt mindnyájunknak ugyanazon egy nyugdíjbiztosítási alap, a fizetési arányrendszer elve, készülni nyújtani a teljes fizetésű nyugdíjat.

Megmaradt itt mégis ez az ütköző pont a miatt, hogy a lelkészek fizetései 2400 kor.-tól 11,200 koronáig váltakoznak, s ezek szerint módosulnak a nyugdíj jogosítások, mely különbségtétel viszás érzéseket kelt föl.

Nagytisztelétű úr e viszás érzéseket úgy akarja elnémitani, hogy a nagyobb fizetésűeknek a „suum cuique“ eive alapján követeli a teljes nagyfizetéses nyugdíjat, ha már egyszer a 2400 koronás fizetésűek is megkapják a teljes fizetésű nyugdíjat.

Az ütközésnek ezt a követ, egyházunk érdekében el kell vetni az utból, ez bizonyos; s ha eltávolítani nem lehet, legalább el kell simítani. A viszás érzéseket el kell csendesíteni, s erre közre kell hatni az egyetemes közgyűlésnek is. De mereven a «suum cuique» jogáról ne beszéljünk, mert az visszafelé süllhet el.

A nyugdíj-ügy ma még — legalább a lelkészekre nézve — tulajdonképen nem jogi, hanem méltányossági kérdés. Ma még egyikünk híványa sem biztosítja nekünk a nyugdíjat; az egyházalkotmány meg, amint elrendelte, úgy be is szüntetheti azt. És ha esetleg így tetszenék neki, ugyan minő jogi alapon perelhetnénk be megkárosításunkért egyházunkat? Bizony tünnünk kellene tovább is és niába hánynánk fel egymásnak nyomort és szerencsét.

De más a méltányossági alap. Ez azonban legelőször is azt követeli tőlünk, még pedig a méltányos-

sági actió megindulása előtt, hogy őrizkedjünk a kölcsönös felhányásokkal egymást keseríteni, jó akaratú egyházunkat sérteni, ennek nyibusát rontani. Itt rajta kell lennünk, hogy korlátokat vessünk kívánságainknak, kifizetésűek, nagyfizetésűek egyiránt és a jóakaratu intézkedéseket zugolódás helyett, hálás tisztelettel fogadjuk.

Itt vigyázni kell arra is, hogy a méltányosság ferde intézkedésre ne fadjuljon el, hogy ne sértsen, ne keserítsen sehol.

Én részemről hálával fogadom a nekem ígért 2400 korona nyugdíjat, mert követelni azt sem volt jogom és örülök bármely lelkészársam magasabb nyugdíju szerencsésének, csak önézetemet ne kívánják érte ráadásul. Bántana azonban engem, s úgy vélem kisebb fizetésű társaim mindegyikét, ha a nagyobb fizetésűek javára ezzel akar bárki is érvelni; hogy ezeknek általában több dukál, mert többet érdemeltek; hogy pedig többet érdemeltek, mutatja nagyobb fizetésűk. Pedig ez csak azt mutatja, hogy szerencsésebbek voltak.

Az érdemnél különben sem okvetlenül a sok, hanem a nehezebb dolog szerzi a jogot a méltánylásra. S bizony, aki talán „Nyáregyházán“ anyagi nyomor sajtolta könyek közt hebegte el miatyánkját embertársai nyugtatására, nagyobb munkát végzett annál, aki szerencsés sorsban, mézédés ajakkal egész nap imádkozta azt.

Ha a szerencsésebb világi lét állapotit megosztási alapul, akkor állhat itt meg a „suum cuique“, másként nem. Urunk, Idvezítőnk is másként bánt el érdemmel, jutalommal egyaránt. Nem azokat mondta nagy profétáknak ő, kik vékony ruhákban járnak és a királyok udvaraiban vannak; a jutalom kiosztásának estvéjén pedig minden munkásnak egyformán fizetett; Ábrahám kebelében is a koldus Lázár vigasztaltatott, nem azok, akik elvették javaikat az életben.

Különben is a nyugdíjban már mindenki munka nélkül él; tehát háborúság és kölcsönös szemrehányás helyett éljük békességben éltünk alkonyát, élvezzük hálás szívvel, amit mindegyikünknek a nyugdíjintézet ad.

Miután pedig itt az alap mindenkinek nyugdíjára egyiránt az államsegély és közalap, s miután a tagsági befizetések a nyugdíjigények szerint módosulnak, ves-sük el magunktól mindnyájan úgy a követelődés, mint az iriggykedés méltatlan indulatait; s felvéve illetményeinket, miket a nyugdíjintézet adni tud, menjünk el békességgel és dicsőítsük Istent, ki elfáradott méltatlan szolgáit megnyugtatja a nyugdíjintézet kebelén.

Mégis számolni kell az emberi gyengeségekkel. Ha azért teljes békességet akarunk; akkor módját kellene keresni annak is, hogy esetleg a kisebb fizetésűek is biztosíthassanak maguknak valami módon nagyobb nyugdíjat, természetesen emelkedendő befizetések arányában. Tudom, hogy ez bajos dolog, befizetőkre, nyugdíj-alapra egyaránt. A tagokra nézve a nagyobb befizetési kötelezettség nem volna bajos; mert ha növelni akarnák nyugdíjukat, természetesen viselni kellene a növekvő befizetési terhet is, a mely tag pedig ezt magára terhelőnek tartaná, ez bizonyosan békében hagyná nyugodni nagyobb nyugdíjigényét és nem kérne belőle. A nyugdíjalapnak azonban alighanem mégis új számtani mérleget kellene csinálni; annál inkább, mert a gyülekezetekre nyugdíjaink érdekében a most tervezett s felemelt befizetési járuléknál még nagyobb terhet vetni, ellenkeznek minden józan ésszel.

A gyülekezeti járulékokat tehát emelni nem szabad, a nyugdíjalapot meg növelni kellene. A kifizetésük megnyugtatására ezeknek jogot kellene adni tényleges fizetésüknél nagyobb nyugdíjigényre, a nagyobb fizetésűeknek meg teljes fizetésű nyugdíj biztosítani. Csupa ellentmondás! Ezt vagy megszüntetni kell egy igényeket elutasító határozattal, ami azonban megnyugvást nem ad; vagy határt szabni minimumnak, maximumnak egyiránt s a teljes fizetésű nyugdíjmennyiség helyett kimondani talán azt, hogy a legkisebb fizetésű lelkész nyugdíja 2400 korona. Ezt felemeltetheti az illető 3500 koronára; a legnagyobb fizetésűeknek nyugdíjigénye meg 3500 koronára korlátozzatik, melyen túl menő fizetése a nyugdíjba nem számítatik be; természetesen a fölös rész után befizetési járuléka sem lenne. Hogy ezek a fixrozott összegek hogyan módosítanák a mérleget, arról persze addig beszélni sem lehet, míg tájékoztatásul kitudva nem lenne: hányan óhajtanának maguknak a jelenben 2400 korona helyett 3500 korona nyugdíjat biztosítani. Csak ennek megtudása után lehetne az alap emelésének módosatairól gondoskodni. Mivel pedig itt tekintetbe kell venni a gyülekezetek és állam segély fizetőképességeit, a kettőt egyeztetni kellene.

Most fel van véve a mérlegben gyülekezeti 2 %-os befizetési járulék 40,179,80 K; államsegély 31 %-ául 280,116; együtt 320,295,80 K. Nem lenne-e célszerűbb a gyülekezeteket, testületeket felmenteni teljesen az összes befizetési járulék alul, az államsegély %-át meg felemelni, például 39 %-ra. Ez esetben a nyugdíjintézet az államsegélyből 352,404 koronát kapna; de a gyülekezetek 44,415 K befizetési járulék alul meg felszabadulnának, a nyugdíjintézeti alap mégis 27,873 koronát nyerne. Tekintve pedig azt a körülményt, hogy az ember könnyebben nélkülözi azt a dolgot, melyet sohasem bírt, mint a már meglévőnek elvesztését; könnyebben fogják a gyülekezetek eltérni, ha az államsegélyből kevesebbet kapnak, eddigi terhükön meg könnyítés lesz; mintha többet kapnak segélyül, de terhük megmarad sőt neveltetik; tehát hiszem, hogy a gyülekezetek is az elsőt választanák. Amennyiben továbbá e terv ellen azt a kifogást tehetnék, hogy annak alkalmazása a nagyobb fizetést adó gyülekezeteken is segítene, talán a szegényebbek rovására; mert ezek államsegélyt úgy sem kapnának, holott nagy befizetési összeg engedtetnék el nekik; e kifogásra csak azt felelem: ami elvész a réven, megtérül a vámon, vagyis ezeknek előnyét könnyen el lehetne nézni; mert a nagyobb fizetést adó gyülekezetek, gyámintézeti címenek ugyanis önként visszaadják az így nyert jutalékot az egyház céljaira.

Erkölcsei tekintetben meg csak nyernénk népünk előtt, ha nyugdíjintézetünk nem követelné tőle panaszos befizetéseit. Mert bizony fel van ez a nyugdíjjárulék nekünk panaszolva mindennapi kenyerünkkel együtt. S ha mi, midőn letörük erőnk, ezt mondhatnánk a mi népünknek: Ime megvéhnédtem, nem tudok köztetek többé munkálódni, nem leszek tovább terhetek, elmegyek félre, nyugalomra; talán szívesebb Istenhozzáddal eresztenének oda, mintha még tehetetlenségünk idején is kényszerítve lesznek befizetéseikkel járulni eltartásunkra.

Én a gyülekezetek befizetéseinek teljes megszüntetését és az államsegély %-ának felemelését indítványozom.

(Folyt. köv.)

Egyetemes pénzügyi és jogügyi bizottsági ülés.

F. hó 12-én tartatott meg ez a nevezetes, messze kiható jelentőségű ülés Budapesten, Br. Prónay Dezső elnökle alatt, Dr. Baltik Frigyes, Zelenka Pál, Gyurátz Ferencz, Scholtz Gusztáv, Szentiványi Árpád, Laszkáry Gyula, Dr. Zsilinszky Mihály, Ihász Lajos, Dr. Sztelho Kornél, Dr. Zsigmondy Jenő, Terray Gyula, Gyürky Pál, Haendl Vilmos, Geduly Henrik, Schleiffer Károly, Kaczián János, Isoó Vincze, Gr. Üchtritz Amadé, Dr. Kéler Zoltán és Bendl Henrik bizottsági tagok jelenlétében. Az ülés reggel 10 órától némi megszakítással esti 1/4 8 óráig tartott. Tárnya: az államsegélynek a hármas célra leendő szétosztására nézve az egyetemes gyűlés elé teendő javaslat megállapítása volt.

Az elnök megállapítván azt, hogy az ügyrend több bizottság együttes tanácskozásának lehetőségét biztosítja, az ülést megnyitotta s felkérte Dr. Zsigmondy Jenő előadót a kitűzött tárgyban javaslatételre.

Az előadó ajánlja, hogy a m. é. egyetemes gyűlés jkvének 25-ik pontja alapján mindenekelőtt az az összeg állapíttassék meg, amely a nyugdíjintézet újjászervezése következtében válik szükségessé.

Gyürky Pál ny. ügyvivő bejelenti, hogy újabb számítások és némely tervezett módosítás alapján a nyugdíjintézet nem a legutóbb nyomtatásban megjelent tervezetben megjelölt 285,000, hanem csak 240,000 K-t igényel az államsegélyből.

Ehez képest a bizottság megállapodik abban, hogy az egyetemes nyugdíjintézet céljaira az államsegélyből 240,000 K. kihasítását fogja ajánlani az egyetemes gyűlésnek (vagyis kb. 27 %-ot.)

E megállapodás alapján az egyetemes p. ü. bizottság előzetes számításainak figyelembevételével az egyházi adó csökkentésére 516,000 K, az egyetemes egyház és a 4 egyházkerület, valamint az összes esperességek közigazgatási költségeinek fedezésére pedig 147,200 K lesz fordítható.

A további vita tárgyát most már az a kérdés képezte, hogy az egyházi adóteher csökkentése milyen kimutatás alapján és rendszerben végeztessék. Schleiffer Károly bizottsági tag írásban beadott javaslata alapján Gyurátz Ferencz, Sztelho K., Gyürky P., Br. Prónay D., Terray Gy., Szentiványi Á., Haendl V., Zelenka P., Dr. Baltik F. és Geduly H. hozzászólása után abban történt megállapodás, hogy 1., Dr. Zsigmondy Jenő megbízást nyert az egyetemes egyházi adóalapról szóló szabályrendeleti javaslat készítésére, 2., hogy ezen szabályrendelet alapul az 1904-ik évi adóbevallást vegye, 3., a tényleges kiosztás ezen szabályrendelet érvényre emelkedésével egyidejűleg vegye kezdetét, 4., az államsegély a minden évben meghatározott időben történendő kiosztásig az egyetemes pénztár által kezeltessék, 5., az 1904-iki összeírás figyelembevételével a bányai egyházkerület 86,000, a dunáninneni 140,000, a dunántúli 164,000, a tiszai egyházkerület 126,000 K egyházi adócsökkentési összeget kapjon, 6., az egyes gyülekezetek közötti megosztást az állami adó 35 %-áig mérséklendő egyházi adózás céljaira az 1904-iki bevallási adatok szigorú megvizsgálásával, igazságos arányban, az esperességek fogják eszközölni.

Szó volt arról is, hogy egyházi adócsökkentési segélyben csak azon gyülekezetek részesíttessenek, a melyek a lelkész részére természetben kiszolgáltatót földmunkát készpénzzel váltják meg. Azonban Haendl

V. és Geduly H. bizottsági tagok felszólalása után maga az indítványozó visszavonta javaslatát és abban kompromittált, hogy ez a megváltás a szétosztás alkalmával a gyülekezetek figyelmébe ajánlássék.

A *közigazgatási államsegélyre* nézve a bizottság a következő felosztást javasolja: 1. Kapjon az egyetem a maga tisztviselőinek korszerűbb javadalmazására, a törvényszéki tárgyalások költségeinek előlegezésére, a bizottságok napi-díjaira, utiköltségeire, nyomtatványokra, a szentkirályi-utcai ház fűtése, világítása és tisztántartására, egy theologusnak a theologiai otthonban leendő ellátására és egyéb előre nem látható kiadásokra összesen évi 27,000 K-t. 2. Kapjon a pozsonyi diakonissza-intézet és a torzsai Konfirmandusok Otthona évi 200—200 K-t. 3. Jövőben mentessenek fel a kerületek az egyetem háztartására fizetett évi 500—500 K hozzájárulástól. 4. Kapjon ez évben kivételesen a pozsonyi theol. akadémia 5 rendes tanára 400—400 K drágasági pótlékot. 5. A fennmaradó 120,000 K egyenlő mérvben osztassék fel a 4 egyházkerület közt azok közigazgatási költségeinek fedezésére. 6. Történjék a szabályrendelet módosításával gondoskodás arról, hogy az egyetemes bizottságok tagjai 15 K napidíjban részesíttessenek és az egyetemes gyűlésen elnöklő püspök utiköltségeit és napi-díjait az egyetemes pénztár fedezze.

Végül több kisebb jelentőségű ügyet tárgyalt a bizottság. Nevezetesen Br. Podmaniczky Gyula rostocki theologusnak megszavazta a Lissóvényi- alap évi kamatait, kimondotta, hogy a bemutatott alapítólevél rendelkezései értelmében a Blankenstein-f. ösztöndíj-alap kamatait már ez évben kiosztja, Dr. Zsigmondyt megbizta, hogy a portómentességre joggal igényt tartó hivatalok sorjegyzékét a kerületek idevonatkozó határozatainak figyelembevételével az egyetemes közgyűlésig készítse el, Poszvek Sándort pedig, hogy az 1903-ikinal körülbelül $\frac{1}{3}$ -addal kisebb terjedelmű egyetemes névtárt szerkessze meg.

E helyütt közöljük, hogy az *egyetemes nyugdíj-intézet* bizottság, amely hivatva volt a Gyürky-f. javaslatával érdemben foglalkozni s erre nézve határozati javaslatot terjeszteni a majdan összeülendő egyetemes közgyűlés elé, f. hó 13-án és 14-én tartotta üléseit s abban állapodott meg, hogy Gyürkyt megbizta némely módosítás figyelembevételével kidoigazandó új javaslatnak az elkészítésével. Miben állanak e módosítások, — közelebbi tudósítás híján nem közölhetjük, azonban igyekezni fogunk az azokra nézve létesült megállapodásokról tudomást szerezni és adni.

Rens.

Az „utasítás“ a nem állami elemi népiskolákról.

(Folytatás.)

Tehát, ha a jövőben akár valamely hitközség, akár valamely alapítvány, — tehát magok a szerzetesek — akár valamely *magános*, (mondjuk tehetős mágnás) róm. kath. iskolát alapít, melyben a tanítói teendők ellátása szerzetesekre (apácákra) bízatik, oly előnyökben részesülnek, melyek az egyenlőség és viszonyosság elvével kirívóan ellenkeznek. Mert aránytalanul kevesebb javadalom biztosítással állíthatnak iskolákat, mint azok a hitfelekezetek, amelyek és azok a magánosok, akik vallásos meggyőződésből nem állíthatnak róm. kath. hitfelekezeti iskolát, vallásos meggyőződésből

nem bízhatják iskolájukban a tanítói teendők ellátását szerzetesekre (apácákra). És még ehhez a kevesebb javadalom biztosításához is államsegélyt nyerhetnek a szerzetesek és apácák érdekében, és pedig sokkal könnyebb módszerek mellett, mint oly iskolaalapítók, (és oly *magánosok*) akik nem bízzák iskoláikat szerzetesekre, nem állítanak róm. kath. hitfelekezeti iskolát! 600, illetve 400 koronát kötelesek a szerzeteseknek biztosítani azok, akik felállítandó iskoláikban szerzetes-rendi tanítókra kívánják bizni a tanítói teendők ellátását. A többi 900, illetve 700 koronáig kiegészíti az állam. Meghaladhatja tehát az államsegély a 200 koronát, elérheti a 300 koronát és anélkül, hogy az államnak a miniszter által gyakorolható befolyása biztosítva volna a tanító megerősítésére!

A törvény 30. §-ában előírt bejelentéseket (Ut. 50. §. 12. második bekezdés) az iskola igazgatósága köteles a kir. tanfelügyelőnek megadni. Hát jól van, de bántó, hogy az Utasítás 34. §-ában, mely szinte a törvény 30. §-ában előírt bejelentések kötelező beküldéséről intézkedik, mindjárt ott van a bunkó, a tanfelügyelő úr.

Az mondatott, hogy ebből a szempontból inkább a róm. katolikusoknak van okuk sérelemtől panaszkodniok, mint a más hitfelekezetűeknek, mert a szerzeteseknek az állam legfőlegb 900 K-ig biztosít kiegészítést, minden más rendű tanítónak ellenben 1000 K-ig az alapfizetése és ezen fölül a korpótlékokat. Az éremnek két lapja van. Az egyik lapra az van reá nyomva: iskolafőntartók, (*magánosok is*) ha szerzetesekre bízzák az iskolát, 900 koronáig nyerhetnek államsegélyt; de nincs reá nyomva, hogy kötelesek szerzetesekre bízni az iskolát, ha nem akarják. Ha pedig akarják: volenti non fit injuria, sérelemtől panasz nincs. Az érem másik lapjára az van reá nyomva: *magánosok*, kik nem szerzetesekre bízzák iskolájukat, egy fillérenyi államsegélyre sem tarthatnak igényt, de ha valamely hitközség akár önmegadóztatása, akár *magánosok* alapítványai, kötelezvényei által iskolát állít föl, igényt tarthat államsegélyre, a tanítói fizetésnek 1000 K-ig kiegészítésére s a korpótlékokra. A róm. kath. egyház sehogy sem szenvedhet rövidséget, csak előnyben részesülhet. E miatt ugyan nincs okuk a panasza a szerzetesek patrónusainak!

Rendbirságolási joga képében; a szó alatt levő 50. §. 12. második bekezdése hallgat erről a bunkóról, mintha csak az igazgató úr felsőbb lény volna, mint az iskolaszék és kötelelességeiről soha sem felelkezhetnék meg! Az igazgató úrhoz bársonyos kézzel kell hozzányúlni, mert szerzetes, a szerzetesi csuhát kimélni, tisztelni kell, az iskolaszék, habár elnöke talán pap, jah! az más! Rendbirság neki!

A törvény 35. §-a a többi közt azt mondja, hogy az eskütétel körüli eljárásnak módját a miniszter állapítja meg. Meg is állapította az Utasítás (50. §. 13. pontja alatt). Nem szólok az eskütétel körüli eljárás azon részleteiről, melyek összevágók a nem szerzetes-tanítók eskütételének eljárásával. Csak az eltérésekre mutatok reá (az Utasítás 41. §-a és a szó alatt levő 50. §. 13. alapján.) Az 56. §. 13. p. szerint a tanfelügyelő vagy az egyh. hatósággal, vagy pedig az illető intézet igazgatójával állapítja meg az eskütétel napját, az eskütétel helye mindenkor az illető (szerzetesi) iskola helyisége, ha a szerzetes (apáca) a vallásnak megfelelő (*a vallásnak megfelelő*, nem is egyháza szokásainak megfelelő) szertartások, u. m. kereszt, égő gyertya mellett óhajtja az esküt letenni, ezt akadályozni nem lehet. Az eskütétel közfelfogás szerint vallásos

cselekmény. Az Utasítás szerint azonban csak az az eskütétel »felel meg a vallásnak«, amelyet valaki kereszt vagy égő gyertya mellett tett le. Ezzel a tanítói eskütétel legnagyobb része lefokoztatott nem vallásos cselekedetté, mivel »nem a vallásnak megfelelő szertartások« mellett tétetett le. A nem szerzetes-tanítók eskütételének időpontját a tanfelügyelő állapítja meg. A tanító ellen, aki az esküt megtagadja, fegyelmi eljárásnak van helye, a szerzetes-tanítóknál ez a fenyegetés elmaradt, az eskütétel helyiségét a tanfelügyelő, illetve helyettese tűzi ki. Lényeges az eljáró intézkedésekben az, hogy amíg a nem szerzetes jellegű tanítók a királyi tanfelügyelők vagy azok megbízottai előtt a tanfelügyelő által kijelölt helyen kötelesek letenni, addig a szerzetes-rendű tanítók eskütételének helye mindenkor a szerzetes-rendű tanítók által ellátott iskola helyisége, és az eskütétel, vallásos szertartások, az Utasítás szerint a vallásnak megfelelő szertartások mellett történik. Nem csekélység ez, hanem fontos körülmény. Az Utasítás a szerzetes-tanítóban nem a tanítót, a »közhivatalnokot« látja, hanem a szerzetest, nem a tanítót tünteti ki, hanem a szerzetest, az államhatalom tekintélyét lefokozza, a szerzetesi rend tekintélyét fölmagasztalja és a többi egyházak érzékenységét ok nélkül érinti.

Kinek jut eszébe katonákkal szemben kívánni, hogy a sorozó bizottság a szerzetes rendházakba vonuljon nagy ünnepélyességgel, ott kérje meg a »bevált« szerzeteseket, hogy kegyeskedjenek a zászló alá föl- esküdni és ezt a »vallásnak megfelelő szertartások mellett«, u. m. kereszt, égő gyertya mellett stb. megtenni!

(Folyt. köv.)

T Á R C A.

Az evangélikus istentisztelet.

(A liturgia egységesítése kérdéséhez.)

I.

Az ev. istentisztelet a reformatio korában.

Ambrosius, Augustinus püspökök, Nagy Leo és Nagy Gergely pápák idején, az Evangelium fölolvása után következett az egyházi beszéd, a predicatio, melyre nevezettek igen nagy súlyt helyeztek. Nagy Gergely után, ki a pápák között utolsónak fogta föl egyházi méltóságát igazán Krisztusi szellemben, a predicatio az egyházban hanyatlásnak indul s Nagy Károly idejében már végtelen szármalmas képet mutat. Róma nem látta szívesen a prédikáló papokat s a tridentinum ugyancsak a nem prédikálók pártjára áll. E zsinat Sess. XXIII. de sacr. ord. Can. I. úgy dönt: »Si quis dixerit eos qui non praedicant prorsus non esse sacerdotes, anathema sit.«

Luthernek is az fájt, legjobban a mise lefolyásában, hogy Isten Igéjének hirdetését teljesen száműzték belőle.

A prédikatio után bocsáttattak el a régi ker. egyházban a catechumenusok eme szavakkal: Ite missa est s ezután következett a mise második és főrésze: az offertorium az elevatioval. A 11. század óta azonban e helyre beékeltek a Symbolum Nineaenum (Credo) elmondását, mely a mise első részét lezárta s átvezetett annak második részére.

II. rész: az áldozati cselekmény, három részből áll:

- 1., felajánlás (offertorium);
- 1., canon (úrfelmutatás — elevatio);
- 3., áldozás (communio).

Az 1. rész (offertorium, felajánlás) áll 7 pontból; legnagyobb részét különféle imák alkotják, melyekben az áldozó pap a kenyeret és a bort Istennek bemutatja.

Lefolyása a következő:

Az áldozó pap üdvözli a gyülekezetet a szokásos üdvözlettel: Dominus vobiscum! — mire a ministransok felelnek a gyülekezet nevében: Et cum spiritu tuo.

Pap: Oremus. Az erre szükségszerűleg következő ima azonban a mise mai alakjából hiányzik. A mise régebbi formájában itt volt helye a nagy könyörgésnek (oratio pro fidelibus); midőn azonban a mise mindinkább fölvetta az áldozati jelleget, az imát törölték s az imára való fölszólítást meghagyták.

A pap leveszi a kehelyről a takarót s felajánlja a tányérkán lévő buza lisztből készült ostyát; majd vizet önt a kehelyben lévő borba s azt is fölajánlja.

A bort azért keveri a vízzel — mert mint mindenben, itt is symbolizál a róm. kath. egyház; a bor jelenti Krisztust, a víz az emberiséget, a kettőnek keveredése pedig Krisztusnak az emberiséggel való egyesülését a mise áldozatában. Kézmosás után:

Pap: *Orate fratres.*

Ministrans: *Suscipiat Dominus hoc sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque ecclesiae suae sanctae.*

A pap csendes imádságot mond, mely a bemutatott adományokra vonatkozik s az imát e szavakkal fejezi be: *Per omnia saecula saeculorum.*

Az offertorium utolsó pontja a praefatio, mely szorosán összefügg az áldozati cselekmény (II.) második részével a Canon missae-val. Lefolyása ez:

Pap: *Dominus vobiscum.*

Min.: *Et cum spiritu tuo.*

Pap: *Sursum corda.*

Min.: *Habemus ad Dominum.*

Pap: *Gratias agamus Domino Deo nostro.*

Min.: *Dignum et iustum est.*

Következik az ima, mely e szavakkal kezdődik: *Vere dignum et iustum est, aequum et salutare etc.* Az ima a tersanctussal (Jes. 6, 3) végződik a Hosianával és a Benedictussal.

Az offertorium legrégebbi liturgiai részlete a praefatio az azt bevező »sursum corda«-val s »Gratias agamus«-sal. E részleteket a II. század első felében már megtaláljuk. (Cyprian.)

2. Canon missae.

Áll 12 pontból (19—30.). Az első öt pont (19—23.) az élőkről való megemlékezésre vonatkozó imákat foglalja magában: commemoratio pro vivis. Az első ima (19) vonatkozik a pápára, a püspökre s minden igaz hitű rom. kath.-ra. Az ima így kezdődik: »Te igitur clementissime pater.« Ez első imában régebben a királyról s általában az uralkodóról is megemlékeztek »pro rege (imperatore) nostro«, e részt azonban V. Pius pápa 1570-ben végérvényesen törölte, nehogy az egyház eretnek uralkodókért is imádkozzék. Ma csupán az ausztriai és magyar clérus bir ama kedvezménytel, hogy az osztrák császárárt s a magyar királyért imádkozhassék, minek magyarzatát királyunk apostoli jellegében kell keresnünk, A 23. pont átvezet a szerzési igék elmondására (24. pont) s a már felajánlt ostya és bor átlényegülésére. (consecratio). A szerzési igék e szavakkal kezdődnek: *qui pridie*

quam pateretur. Az átlényegülés e szavaknál történik: »Hoc est corpus meum« (quod pro vobis datur — hiányzik) s »Hic est enim calix sanguinis mei, novi et aeterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.«

A szerzési igék elmondását Justin koráig lehet a ker. egyházban követni; a nem szt irás szerű bővítés nagyon késői toldás. Jellemző, hogy a signatio crucis, mely a mise lefolyása alatt 55-ször fordul elő, az átlényegülésnél hiányzik.

Az átlényegülést rögtön követi az elemek fölmutatása: az elevatio, mely csak a 12. illetve a 14. század óta szokásos.

A consecratio és elevatio után következnek imák, melyek az átlényegült ostyára vonatkoznak. (25—28-ig) (hostua pura, hostua sancta és hostua immaculata.)

Következik a »commemoratio pro defunctis« (28. p.): nobis quoque peccatoribus famulis tuis . . . donare digneris. A könyörgés végződik e szavakkal (30. p.): Per Christum Dominum nostrum, per quem haec omnia, Domine, semper bona creas, sanctificas vivificas et praestas nobis. A canon végén:

Pap: *Per omnia saecula saeculorum.*

Min.: Amen.

3. Áldozás (Communio).

Áll 10 részből 31—40) s lefolyása a következő:

31. Ama bevezető szavak után: »Praeceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere a pap a »Mi Atyánkot« (Pater noster) imádkozza a 7. kérésig. A 7. kérést: »Et ne nos inducas in tentationem« a ministransok mondják responsorium-képen.

A Miatyánk, mint az istentiszteletnek szerves része, már Tertuliánál, Cypriánál is előfordul. Jelenlegi helye a misében Nagy Gergely pápától ered.

A 7. kérés a reá következő Embolismusban (ima a szentek segítségül hívásával) bővülést nyer s reá következik:

32. A *fractio panis*; a pap az átlényegült ostyát a kehely fölött tartva e szavak kíséretében: »per eundem Dominum nostrum J. Chr.« ketté töri s az egyik részét jobbjával a patinára helyezi; a baljában tartott félből még egy részt letör e szavakkal: qui tecum vivit et regnat in unitati spiritus sancti deus. A nagyobb részt a patinára helyezi, a kisebb részt a kehely fölé tartja e szavakkal: per omnia saecula saeculorum. Amen. Majd e szavak elmondása után:

Pap: *Pax t Domini ist t semper vobis t cum.*

Resp. Et cum spiritu tuo, — darabkát a kehelybe dobja. (immissio panis in calicem.) Közbe halkan így imádkozik: »Haec comminatio et consecratio corporis et sanguinis domini nostri Jesu Christi fiat accipientibus nobis in vitam aeternam. Amen.«

Fractio panis után következik:

33. az agnus dei, Mely így hangzik: Agnus dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis — harmadik ismétlésnél pedig: dona nobis pacem. A pap háromszor a mellét üti. Az agnus dei után következik egy ima 34. békéért s hitben való egységért, melyet a régi időben az osculum panis-sal (béke csók) fejeztek be, ma az áldozó pap s az assistense, miután az oltárt megcsókolták, csupán bal orcájukkal érintik egymást.

Következik két ima az urvacsorájának méltó élvezésére. (35 és 36. pont.) Erre így szól a pap: Panem coelestem accipiam et nomen domini invocabo, mire magához veszi az ostyát és a kelyhet e szavakkal: »Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima

mea! (Math. 8, 8), majd megkeresztelve a patinát így szól: Corpus Domini Jesu Christi cus todiat animam meam in vitam aeternam. Amen. Úgy-amúgy jár el a kehely élvezésénél is, midőn benne lévő egész bort az ostyával együtt megissza. (37. pont.) Ez az áldozás (communio).

Communio után jön a laikusok communiója, mely nem föltétlenül szükséges a mise teljességéhez. (38. p.) Lefolyása ez:

A pap: Dominus vobiscum.

Min.: Et cum spiritu tuo.

Ez után következik a Confiteor az absolutioval, mint a mise bevezetésében. Erre a comminikánsoknak fölmutat egy ostyát e szavakkal: »Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi,« majd így folytatja: Dominus non sum dignus stb, mint 37. alatt s a comminikánsoknak nyújtja e szavakkal: Corpus D. J. Chr. custodiat animam tuam in vitam aeternam stb. A kehely VII. Gergely óta a laikusok számára nem nyujtatik.

Az urvacsoráját a laikusok térdelve, az áldozó pap állva, a pápa pedig tronusán ülve veszik magukhoz.

38—40. Communio után az áldozó a bevezető üdvözlét után (Dominus vobiscum) imát mond az urvacsorája áldásos élvezetért. Majd bort és vizet öntet a kehelybe, ujjait is leöblítetteti, hogy a szent vérből és testből valami részecske esetleg veszendőbe ne menjen s az egészet megissza.

Jön a közös imádság (post. communio), melyet e szavakkal végez: Per omnia saecula saeculorum. Amen.

40. p. Pap: Dominus vobiscum.

Min.: Et cum spiritu tuo.

Pap: Ite missa est.

Min.: Deo gratias.

Pap: Benedicat vos omnipotens Deus Pater et Filius et Spiritus Sanctus.

Min.: Amen.

III. Befejezés.

Áll 1. pontból. (41.)

Pap: Dominus vobiscum.

Min.: Et cum spiritu tuo.

Pap: Initium sancti evangelii secundum Joannum. (Ján. ev. 11—14.)

Min.: Gloria tibi Domine — s az evang. fölolvásása után: Deo Gratias.

Ezzel a mise befejezést nyer.

Mayer Pál,
ev. lelkész.

BELÉLET.

Wéber Sámuel halála. Lapunk zár-takor vesszük a lesújtó hírt, hogy Wéber Sámuel, a szepesi városi egyházmegye főesperese, a kiváló egyházi író, a jeles történész, a szepesi turisztikának egyik úttörője, f. hó 18-án Szepesbélán szívszélhűdés következtében elhunyt. Váratlan halála megdöbben és fájdalommal tölt el minket is, akik az ő közegyházi érdemes szereplését tiszteletteljes érdeklődéssel kísértük és benne a leg-hasznosabb munkások egyikét becsültük. Szeretett, hű munkástársunk koporsójára elküldjük mi is fájó részvétünk könnyeit! Isten

adjon neki hosszú, fáradságos, sikerekben gazdag élete után csendes pihenést a sírban, lelkének örök üdvöt a mennyben!

A reformáció 400 éves ünnepe. Kemenesi az »Ev. Öralló« f. évi 18. számában a jubileumi — lélel szerinti — egy filléres önmegadózást — a kétségkívül sokakra s épen a szegény és sokgyermekű családokra eső nagy teher miatt — kivihetetlennek tartja, de ajánlja gyülekezetenként ő is a jubileumi bizottságok szervezését, melyek évenként többször körülhordoznák az adózó adakozás ívét stb. ... Helyes az ajánlat, mely nem zárja ki a filléres önmegadózást sem. A fő, hogy tegyünk valamit idején, az az tart-sunk közgyűléseket s mondjuk ki ez idén kötelezőleg az agitáló s pénzgyűjtő jubileumi *bizottságok megalkitását* (persze, hol ez végsőképpen nem megy, ott a dolgot bús szívvel árván kell hagyni), azután a begyűlendő összegek egyik *felének* (én azelőtt $\frac{1}{2}$ -ot gondoltam gyámintézeti analogiára, de üdvösebb lesz a félrész) *helyi*, másik felének pedig *közegyházi* jubileumi — közelebről később megjelölendő — *célra* való lekötését és e bizottságok gondja lesz akár a lélek szerinti, akár netán családfők (összesége vagy néhány — csak ne pusztán az egyházi hivatalnokok —) szerinti, vagy egyéb módon önként felajánlott — de aztán kötelezővé vált — önmegadózástási összegeket egybegyűjteni s tőkésíteni 1917-ig, amidőn az elvetett mag szerint, ha nem is 30, de 10 vagy 5 millió korona termést mégis meghozhatnak az ev. jubiláló szívek Isten dicsőségére s önön gyönyörűsége. Ily értelemben bizó reménységgel ajánlható a szép eszme először is a nagytiszteletű ev. papi értekezletnek a becses figyelmébe. Krupec István.

Vallásos estély. Kistormáson az ág. hitv. ev. templomban április 26-án nagy közönség részvéte mellett vallásos estély tartatott a következő műsorral: 1. Közének. 2. Ima. Id. Reichert Gyula helyb. lelkész-től. 3. Prolog. »Előre«. Előadva ifj. Reichert Gyula soproni ev. theol. akad. hallgató által. 4. Belmissziói előadás. Kirnbauer Gyula szárazdi ev. helyettes lelkész-től. 5. Négyhangú női choral. Előadták: Töpfer Emma, Fodor Jolán, Reichert Stefi és Reichert Irma. 6. Miscellák, vagy vegyes közlemények. Id. Reichert Gyula helyb. lelkész-től. 7. »A wormszi kihallgatás.« Dialogus. Személyek: dr. Eck János egyetemi tanár (vádoló), előadta: Bajer János szárazdi ev. tanító és dr. Luther Márton egyetemi tanár (vádolt), előadta: Ifj. Reichert Gyula soproni ev. theol. akad. hallgató. 8. Egy kis előterjesztés. Ifj. Reichert Gyula soproni ev. theol. akad. hallgatótól. Záró-ima. Id. Reichert Gyula helyb. lelkész-től. 10. Közének.

Az abaujszántói evang. egyház ünnepélye.

Az abaujszántói evang. egyház ünnepélye e hó 2-án és 3-án ment végbe az »Oralló« multi 18-ik számában közölt műsor alapján. Az előadások minden tekintetben fényesen sikerültek. Ez ünnepélyre eljött hozzánk Eperjesről az énekkar (23 theol., néhány jogász és főgyimn. tanuló), Dr. Szlávik, Mayer, Csengey, Obál, Deák theol., Dr. Obetkó jog-, Peskó, Dr. Valentinji (ez utóbbi nevével) főgyimnásium s Becht, Molitor, Vohaner és Szánik képzőintézeti tanárok vezetése mellett. A vendégek szép napfényes időben, előre felajánlt magán kocsikon érkeztek meg a forró-encsi állomásról Szántóra, ahol őket szállásaikon vendéglátó gazdáik szíves vendégszeretettel fogadták. Az ünnepély 8 órakor kezdődött. Általános volt a vélemény, hogy még ily sikerült nagyszabású fényes

ünnepély nem volt Szántón. A helybeli vendégfogadó nagyterme csak alig volt képes befogadni a helyből és vidékről összesereglett nagyszámú válogatott közönséget. Az előadás művészi volt. A karének, a szavalatok, Obál cimbalom- és Becht zongorajátékai frenetikus tapsvihart keltettek. Az eperjesiek igazán kitettek magukért. Kár, hogy a műsor egyik leg-érdekesebb pontjait a „Szentföld bemutatását” a villanszerelék megromlása miatt nem lehetett egészen előadni. Az előadás után vidám közvacsora következett a szokásos elmaradhatatlan tósztokkal. Ezt a szántói fiatalság által rendezett táncmulatság követte, amely a legvidámabb hangulatban reggelig tartott. A másnap délelőtt tartott istentiszteleten pedig zsuffolásig megtelt előkelő vendégekkel a templom. S az eperjesiek itt is kitettek magukért. Mind a Dr. Szlávik imája, mind a kar ének mély áhitatra hangolák az ünneplő közönséget. A Szenes Gyula theologus beszéde és előadásáról pedig a más felekezetbeliek is úgy nyilatkoztak, hogy még oly szép beszédet és előadást »sohasem hallottak!« Délelőtt Dr. Saló Vendel kir. közjegyző vendégelte meg az egész társaságot. Ebéd után pedig mindnyájan a Csajka József vendégszerető lakába voltak hivatalosak mind a kedves vendégek, mind a szántói előkelő közönség s a hölgyek is, a hol a kertben terített asztalok várták az érkező vendégeket, s a jó hegyaljai aszú fokozta a vidám kedvet, s a tósztok, a karének, a cimbalomjáték és a szavalatok egymást váltogatták. Üdvözlő leveleket küldtek a püspök úrnak és többeknek. Az esti vonattal távoztak el kedves vendégeink a legvidámabb hangulatban. A szántói közönség igen megszerette eperjesi vendégeinket, s hiszem, hogy ők is a legkedvesebb emlékekkel hagytak itt bennünket. De örökké emlékezetes lessz az ő ittlétök egyházunk körében is, mert a felolvasó-estély 1012 korona jövedelmet hozott, mely ha a körülbelül 400 koronára tehető kiadásainkat levonjuk is, majd 600 koronát jövedelmezett templomtorony építési alapunknak. Hálás köszönettel ismerem el a más felekezetbeliek önzetlen nemes támogatását, kiknek szíves részvéte tette csak lehetővé, hogy ünnepélyünk oly fényesen sikerült. S legyen szabad itt közölni azoknak a névsorát, akik mulatságunk alkalmával felülfizetni szívesek voltak. Ezek következők: 20 koronával: Dr. Barkász Sándorné Temesvár, Csajka Endre Sárospatak, Szilágyi Gusztáv Dobsza. 14 koronával: Antal József felügyelő. 10 koronával: Csajka Iános, Penzel Mihály Nagykároly, özv. Péczely Jánosné, özv. Szendrey Jánosné, Szomolnokyi Mihály Nagyrőce, Zimmermann Jakab. 8 koronával: Horváth Sándor Szerencs. 7 koronával: Harsányi József Bodókövávalja, Putanko Mihály Kassa, Dr. Materny János. 6 koronával: Hirhäger Imre, Dr. Sarló Vendel és Sebesztény József. 5 koronával: Dorozsnyák Gyuláné Tállya, Fábian László, Leitner Károly Szerencs, Meisels Jakab, Patay Tiborné Cekeháza, Rozmann Ernő Miskolc, Sebők Dániel. 4 koronával: Boros János, Doboky István, Gergely János, özv. Kristóf Jánosné, özv. Matolcsi Dánielné Nagykároly, ifj. Matolcsi Sándor Nagykároly, Nagymáté Albert Miskolc, Dr. Steffel Szilárd, Szepesi Vilmos Heves, özv. Tichy Gyuláné Nagyvárad, Vinay István Gibárt, özv. Viszóczyk Mártonné. 3 koronával: Özv. Balogh Istvánné, Blau Jakab, Flegmann Samu, Führer I. Szerencs, Hajász Pál Tállya, Hegyi Zsigmond Dobsza, Dr. Keső Géza Szerencs, Kis József, Körössy Gusztáv Dobsza, Materny Imre Nagyvárad, Nemes Lajos, Poppe Béla Tállya, özv. Rochlitz Sándorné, Rozmann Kálmán

Homonna, özv. Ungváry Jézsefné, Varga Márton Tokaj. 2 koronával: Czékus Miklós Gömör, Fenerstein Lajos, Harsányi István Hernádvécse, Ivancsó József, Keizer Vilmos, Klein Adolf, Liszkay Béni, Matolcsi Sándor Nagykároly, Merez József, N. N., N. N., Dr. Obetko Dezső Eperjes, Pollák Vilmos, Stromp Gyula, Turóczy József, Ungerleider Izsák, Vohaner Dezső Eperjes. 1. koronával: Gaál Lajos, Nemes Jenő Sátoraljújhely, Nemes Ödön, Perényi Miksa. Még egyszer hálás köszönetemet nyilvánítom egyházzam nevében a szereplőknek, rendezőknek, vendégeknek, vendéglátóknak és a kegyes adakozóknak. Sokáig éljenek! Abaujszántón, 1908. máj. 6. Czékus László, lelkész.

Lelkészválasztás. Mint értesülünk, az előkelő kolozsvári lelkészi állásra egyhangúlag *Dianiska Frigyes* késmárki lelkészt választották. Öszintén üdvözljük a gyülekezetet és választóját! Isten áldása kísérelje őt díszes új munkakörébe.

Ludmann Ottó kitüntetése. Lélekemelő ünnepély folyt le f. hó 12-ikén a déli órákban az eperjesi Collegium dísztermében, mely alkalommal az egész tanári kar és ifjuság, a tanintézetek képviselői s a colleg. igazgató-választmány jelenlétében nyújtotta át a kitüntetett férfinak, ennek az orsz. hírű főgymn. tanárnak, s a jelen tanévben coll. igazgatónak, a dékánok és igazgatók által meghívott *Semsey Boldizsár* Sáros vmegye főispánja a legmelegebb elismerés és üdvözlések kíséretében a F. J. rend lovagkeresztjét s az azt kísérő legfelsőbb kir. okiratot. Az igazgató-választmány s a tanári kar nevében *Tahy József* alispán, mint a Collegium h. felügyelője, az egyház nevében *Kubinyi Albert* udvari tanácsos, mint egyházfelügyelő, a város nevében *Krajzell Aladár* polgármester, a sárosi ev. egyházmegye nevében *Bánó Árpád* felügyelő s az ifjuság nevében *Raisz A.* főgymn. tanuló üdvözölte a jubiléumot a legmelegebben, amelyre ő hasonló melegséggel válaszolt. Válaszában méltán tekinthetett arra az eredményes munkára, amelyet majd egy évszázadon át fejtett ki a haza, egyház és a közművelődés szolgálatában egyaránt. Hisz az egész országban, többeket igen előkelő állásban találjuk az ő nagyszámú hálás tanítványait, akik kitüntetése alkalmából sem felejtkeztek meg volt tanító és nevelő mesterükről. Mint jelenlegi coll. igazgatónak a dékánok, igazgatók, pénztáros és főleg Mayer Endre tanár mellett igen nagy érdeme van a június 11-ikén tartandó eperjesi emlékünnepek előkészítése körül Caraffa vértanúinak emlékére. Az érdemes tanféruút e helyütt is azzal üdvözljük: ad multos annos!

Az aszódi leánynevelő intézet tantestülete 1908. évi május hó 17-én növendékeivel az intézet dísztermében zene- és színelőadást rendezett, amely minden pontjában sikerült és az iskolai pénztár jövedelmét tekintélyes összeggel szaporította.

Gyászrovat. A tótkeresztúri ágost. hitv. evang. gyülekezet ősz lelkésze, a magyarhoni ev. lelkészi kar nesztorja, Berke János f. é. május hó 9-én meghalt. A menyei hajlékokba költözött 72 éven át volt buzgó lelkésze nyájának, szerető lelki atyja híveinek; az Úr lelkétől ihletett vezér. Legyen az ő és a mi hitünk szerint: hogy hű lévén övéihez, híveihez mind halálig: elnyerte az örök élet hervadhatatlan koszorúját.

Beszámolás a veszprémi ágost. hitv. evang. nőegylet f. hó 1-én tartott hangversenyéről. Az evang. nőegylet által május 1-én, a gyülekezet által korábban tervbe vett toronyalap gyarapítására tartott hangverseny úgy erkölcsileg, mint anyagilag sikerültnek mond-

ható. Erkölcsileg sikerültnek mondható a hangverseny, mert a közreműködők úgy a zenei részben, mint a felolvasásban és szabad előadásban nagy tudásról, művészi otthonosságról tettek tanúságot és élvezetessé tették az estét, továbbá, mert a városnak minden előkelősége megjelent azon vallásfelekezeti különbség nélkül, ami a közreműködőkre tehetett kellemes benyomást. Műsor: 2. Megnyitó. Vonós négyes. Hajdu Józseftől. Előadják: Vermes Aladár, Dr. Révész Sándor, Ritter Lőrinc és Kohl Antal. 2. Ágnes asszony. Arany Jánostól. Melodráma, zenéjét szerző Kutass (Kutnyánszky) Jenő. Előadja: Csulla József, zongorán kíséri Ribó Olga. 3. Egy álom. Oslislo J.-tól. Hegedűsoló. Előadja: Schmidt Károly tanár, zongorán kíséri Ritter Lőrinc. 4. Felolvasás. Kapi Béla körmendi ev. lelkész. A boldogságról. 5. Magyar ábránd. Hullámzó Balaton. Scene de la Csárda: Hubay Jenőtől. Hegedűn játsza Keresztes Ferencz, zongorán kíséri Ribó Olga. 6. Bekvartélyozás. Monolog. Irta Herczeg Ferencz. Előadja: Scipiader Iréne. 7. a) Praeludium. Liszt Ferencztől. b) Schumann: C. dur Phantasie Liszt Ferencznek ajánlva. Előadja zongorán: Gróf Endre budapesti zongoraművész. Az anyagi siker sem maradt el az erkölcsi mögött, amihez igen sok körülmény járult hozzá. Először hozzájárult a nemes szívu embertársak felülfizetése. Felülfizettek és pedig: 30 koronával: Hatvany Béla sárvári cukorgyáros. 20 koronával. Nmélt. Br. Hornig Károly veszprémi m. püspök, Hunkár Dénes főispán, Dr. Óvári Ferencz országgy. képvis. és neje, Rupprecht Tassilo pénzesküti földbirtokos. 10 koronával: Kenessey Móricz kir. körjegyző, dr. Csebe Antalné, Stubenvol Ferenczné, Dr. Palotay Ferencz nagyprépost, püspöki helynök, Dr. Návai Szabó Elek törvényszéki elnök, Peller Pál kanonok, alsókáldy Káldy Gyuláné Alsókáld, Belák János földbirt. P.-Bogárd, Wolf József, Sándor és Pál testvérek Várpalota, Simon György kanonok, Kránitz Kálmán felszentelt püspök, Weisz Elek, Dr. Molnár Dénes kanonok és Fischer Károly nbérlő Akarattya-puszta. 6. koronával: Fischer Viktor Kenese, Dr. Keserű Béláné. 5. koronával: Óvári Kálmán, Dr. Rada István kanonok, Stoll Ferenczné, Dr. Kőszeghy Józset, Udvarhelyi Gyula, Gösy György, Parragh Gyula és özv. Payer Gyuláné Celdömölk. 4 koronával: Kiss Gyula Nem.-Egerszeg vasrn., Dr. Csomasz Béla ügyvéd, Dukovics Károly, Dr. Hoffer Ármín főrabbi, Vikár Lajos főjegyző, N. N., Schätzler István, Dr. Pillitz Pál orvos, Dr. Fischer Miklós ügyvéd. 3 K 31 fillérrel Horváth Dezsőné. 3 koronával Dr. Mendelényi János ügyvéd Szombathely, Ribó Olga, Scipiades Iréne, Szalay Ferencz, Szkladányi József, Berki József ny. táblabíró, Perényi Antal, Dr. Kőváry Sándor, Patzl Jenő és Morocza Kálmán ny. kir. táblabíró, 2 koronával: özv. Payer Lajosné, Száz Ferencz ref. tanító, Demjén Márton ref. lelkész, Dr. Révész Sándor, Száz Mariska, Kovács Gábor Vámos, Sente Arnold, Széll Árpádné és Dr. Sándorfi járásorvos. 1 koronával: Böhm Sándor, Rosenfeld Ármín, Csákány Sándor, Ferenczy József és Dröszler Vilmos. Az anyagi sikert nagyban előmozdította az a körülmény is, hogy Pósa Endre úr nemcsak fáradhatatlan tevékenységével járult hozzá a siker kivívásához, hanem azzal is, hogy az összes papírneműeket, falragaszokat és nyomtatványokat ingyen bocsátotta a nőegylet rendelkezésére. Fehér Sándorné a természet világitással látta el. Schön József püspöki főkertész úr a színpadnak délszaki növényekkel való feldíszítésével, Sebő József úr, a Korona szálloda tulajdonosa, azzal járult hozzá nagyban az anyagi sikerhez, hogy a

nagytermet s a ruhatárnak egy szobát díjtalanul engedte át a jótékony cél érdekében. Végre Ntiszteletű Kapi Béla lelkész úr és Tekintetes Gróf Endre budapesti zongoraművész úr a szellemi áldozaton kívül még az őket megillető utiköltségről is lemondottak. Isten áldja, jutalmazza meg őket jóságukért. A hangverseny tiszta jövedelme a költségek levonásával 641 korona, mely a torony-alap gyarapítására fordítatik. Midőn ezekről a nyilvánosság előtt számot adok, kedves köteletségemnek tartom úgy a hangversenyen közreműködőknek, valamint a távolban s közelben levő s a siker biztosítására felülfizető nemes szívű embertársaknak a növegyet nevében legmelegebb köszönetemet nyilvánítani. Veszprém, 1908. május hó 7. napján. Horváth Dezső ev. lelkész.

Lelkészi értekezlet. A sárosi theol. egyházmegegye lelkészi értekezlete f. hó 11-én tartotta Eperjesen, az Ev. Theol. Otthon olvasótermében Hajdu János esperes elnökleite alatt rendes évi közgyűlését, a melyen az esperes alkalmi imája és magvas megnyitója után Halmi Aladár laposi theol. lelkész nagyon tartalmas és megszívlelésre méltó szabad előadást tartott a cura pastorális speciális feladatáról a sárosi egyházmegegyében és nem egy érzékeny pontot érintett és gyakorlati útmutatást adott a papi hivatás köréből. Az előadás igen élénk eszmecsere adott okot és alkalmat. Majd az egyet. nyugdíjintézetnek újjászervezésére s a ref. lelkészi egyesületnek az 1848 XX. t. c. végrehajtását illető átiratára vonatkozó előadását és javaslatát Szlabey Mátyás bártfai ev. lelkész terjesztette elő. Korbély G. javaslatára a közgyűlés a fizetés szerinti nyugdíjazás elvi álláspontjára helyezkedett. A liturgia egységessé és egyöntetűvé tételére vonatkozólag annak kérdése Francz Vilmos bártfai ev. lelkész indítványára egy a bártfai lelkészekből álló szűkebbkörű bizottságra bízott, mely a helyi viszonyok s a nyelvbeli különbségek lehető figyelembevételével a szükségesekben egységes és egyöntetű eljárásra törekvő javaslatot fog elkészíteni. Tárgyalás alá került a fizetési egyházker. lelkészi egyesületének Paulik-féle javaslata is, mely több módosítással el is fogadtatott. Az értekezlet óhajára az eperjesi vértanúk emléksobrának június 11-iki leleplezése alkalmával a vidék kedvéért külön tót isentisztelet is lesz, amelyen az ünnepi szónoklat megtartására Szlabey Mátyás kéretett fel. Az értekezlet esperes imájával véget ért.

Új alapítvány. Az egyetemes egyház jog- és pénzügyi bizottsága legutóbb Budapesten tartott ülésében megállapította, hogy a gf. Blankenstein György-alapítvány, a melynek kamatára a jénai egyetemen tanuló, elszegényedett magyar nemesi családból, Békés vagy Bihar vármegyéből, — ezek hiában más alföldi evang. tanuló tarthat igényt, s a melynek kamatai ez időszerint 600 K-t tesznek ki, már a f. év őszén kezdődő tanév elején kiosztandó lesz. Az egyetemes alapítvány — ellenőrző bizottsághoz címzett kérvények Dr. Zsigmondy Jenő egyetemes főjegyzőhöz nyújtandók be. Közlebbi tájékoztatást nyújt a m. é. egyetemes gyűlés jkvének 52-ik pontja.

Evang. Egyházi értesítő, — »A pesti magyar egyház közlönye« cz. alatt a ref. egyház példáját követve, a deákteri evang. egyház ügyeivel foglalkozó évnegyedes közlöny indult meg f. é. április 15-én Majba Vilmos hitoktatási igazgató szerkesztésében. Az értesítőt a pesti magyar egyház cselekvényes tagjai díjmentesen kapják; másokra nézve az előfizetés ára egy évre 2 K, egyes számé 50 fillér. Az első szám tartalma: 1. Előszó. Irta a szerkesztő. 2. Istentiszteletek rendje. 3. Egyháztanácsai jelentés. 4. Hitoktatásról jelentés. 5. Kimutatás az egyházi adóról. 6. Kimutatás

az önkéntes adófelemelésekről. A mily őszinte örömünk van a felett, hogy e tekintélyes egyház ezuton is szorosabbra fűzi a tagokat az egyház testéhez és nagy a reményünk arra nézve, hogy ez „értesítő“ idővel az egyház fejlődésének irányát megszabó eszmei tartalommal is bővülni fog — ép annyira szükségesnek tartanók, ha nemcsak a deákteri, de az egész fővárosi ev. hitéletet megismertetné olvasóival. — Üdv a szerkesztőnek és megbízóinak!

Lelkész-egyesületi gyűlés. A brassói ág. h. ev. m. esperesség lelkészi kara a f. évi máj. 11-én, Brassóban tartotta meg idei első gyűlését Bohus Pál esperes elnökleite alatt. E gyűlésen a lelkészek felszólítottak, hogy az E. alkotmány revidálására vonatkozó indítványukat jun. 10-ig küldjék be. Bejelentetett Molnár Viktor államtitkárnak mint esp. felügyelőnek Budapesten a múlt évi decz. hóban az esperesség képviselőjében küldöttségileg való üdvözlése, amelyet a jubiláns meleg szavakkal köszönt meg. A liturgia egységességére vonatkozó javaslatok elkészítésével Szexty Kálmán krizbai lelkész bízott meg. Véleményezés terjesztetett elő a kerületi lelkész-egyesületi alapszabály-tervezetről. Ennek tárgyalása kapcsán kimondatott, hogy a tagsági-díj 2 koronánál magasabb ne legyen; a gyűléseken való megjelenésre a lelkészek ne köteleztessenek. A protestáns szabadság elvéből kifolyólag sokak lelkében aggodalom merült föl arra nézve is, hogy a lelkészek a kerül. lelkész-egyesületbe való belépésre kivétel nélkül kényszerítettessenek, illetve, köteleztessenek. Ezután az egyetemes nyugdíjintézet újjászervezésére vonatkozó javaslattal foglalkozott a pap-ság. Nehány lelkész a fizetési rendszerrel szemben az *általány-rendszert* hangoztatta azon alapon, hogy a nyugdíjintézet több mint egy millió korona tőkéjének gyarapításához fiz. év alatt minden lelkész egyenlő teherrel járult, tehát ahhoz egyenlő jogot is szerzett, ezenkívül az államsegélynek a nyugdíjintézet részére kiszakított hányadához is minden lelkész egyenlő jogot formálhat. Az általány minden lelkészre nézve 3000, vagy legfőlebb 3200 korona lenne. A többség azonban a fizetési rendszer mellett maradt, illetőleg a Gyürky-féle javaslatot elfogadta a következő módosításokkal: a szolgálati idő 35 év legyen; az a lelkész, aki az 1908. jan. 1-től nyugdíjaztatott, vagy aki az új javaslat jóváhagyása előtt, de a folyó évben fog nyugdíjaztatni, nyugdíj-igényére nézve épen úgy bíraltassék el, mint az a hasonló szolgálati idővel bíró lelkész, aki az új szervezet végleges jóváhagyása után, de ugyanez évben megy nyugdíjba, miután az új szervezet megállapítása előtt, de már a folyó évben nyugdíjazott lelkész épen annyi jogot szerzett a fiz. év alatt felgyűlt tőkéhez s az állam által is e célra kiutalt segélyhez, mint az, aki közvetlen az újszervezet megállapítása után megy nyugdíjba. Kimondatott, hogy az egyházakra kirovandó 2% az egyházi adóteher csökkentésére szánt államsegélyből fedeztessék. Végül, hogy a nyugdíj maximuma 4000 koronában alapíttassék meg. Az Országos Ref. Lelkészegyesület felhívására értekezletünk is szükségesnek látja országos, egyesült papi kongresszus tartását a lelkészi fizetés *sürgős rendezése* tárgyában, miután erre nézve seholy semmi mozgolódás nem történik. Szóba hozott a szekulárizáció kérdése. Végül elhatároztatott, hogy a papi testület világiak bevonásával f. hó 21-én tisztelegni fog Skita Mihály kir. járásbíró, esp. másodfelügyelő 25 éves birói működésének fordulója alkalmából.

A pesti evang. magyar egyház lelkészválasztási mozzanatairól egyes lapok olyan híreket közöltek, hogy Raffay Sándor es Kovács Sándor theol. akadémiai

tanár urak és *Geduly Henrik* lelkész úr önként jelentkeztek volna szentbeszéd tartására a pesti magyar egyház templomában, holott ők mind a hárman csak a pesti evang. egyház *ismételt írásbeli kérelmére* határozták el magukat, hogy engedni fognak a megisztelő meghívásnak s mint vendégek szívesen tartanak nálunk egy-egy istentiszteletet. Együtt mind a hárman határozottan kijelentették, hogy nem óhajtának pályázni a pesti ev. egyház lelkészi állására. Budapest, 1908. május 19. *Horváth Sándor*, ev. lelkész.

Nyilvános nyugtázás. A torzsai konfirmandusok otthonára új év óta a következő adományok folytak be: Sajógömör egyh. 250, sárosi egyhm. gyámint. 694, Rákoskeresztúr 4, bányai egyházkerület 1000 k., borszónyi egyh. 2, Ponik 3, Nagygerecs 3, bulkeszi konfirmandusok 1020, Levél konf. 1740, Fehérvár konf. 10—, Egyházas-Dengeleg konf. 4—, Nagyszalók konf. 6—, Szepesbela konf. 2—, Kaláznó konf. 278, Szemlak konf. 1020, Beled konf. 388, Lovászpatakon konf. 394, Limbach konf. 1170, Ruszkin konf. 3—, Hegyeshalom konf. 5—, Ruszt konf. 710, Bér konf. 3—, Tolnanémedi konf. 150, Ferenczi Izabella Bpest 16—, Hidas konf. 14—, Kismányok konf. 1540. Duna egyházm. konf. 516, Zsablja konf. 19—, Felsőnána 256, Besztercebánya 13 szám 10—, Kovács Sándorné Körmend 4—, Kozlay Rózsa Bpest 2—, özv. Neubauer Antalné Bpest 5—, Vasdobrai tanulók 380, Maglód konf. —90 fillér, Lajoskomárom konf. 616, Kromy V. Bpest 2—, Grinád konf. 260, Pozsony magyar konf. 25—, Téih konf. 2552, Lébeny konf. 614, Thomka L. Nyustján 10—, Alhó és a fil. konf. 4450, Pusztavám konf. és a lelkész 196, Kuczora konf. 1190, B. Feketehegy konf. 730, Nagyszentmiklós 250, Zólyom konf. 2164, Alsószelei 760, Börzsöny konf. 2—, Libetbánya konf. 6—, Baja konf. 430, Kemenesmagasi konf. 250, Szentgyörgy konf. 584, Vanyarcz 260, Csikóstóttós konf. 344, Titel konf. 4—, Kissemlak konf. 350, Rákoskeresztúr konf. 260, Szombath Gy. rimaszombati gyűjtése 22—, Cservenka 1230, Újsóve 4—, Kéty konf. 4—, Franzfeld konf. 2178, Gusztáv Adolf-egylet 35685, Gusztáv Adolf-egylet központi bizottsága 1170—, Szeniczi egyh. 2—, Nemetgurab 3— korona. Összesen 3028 korona 49 fillér. — A Mindenható áldása legyen az adakozókon, valamint adományaikon. Torzsán, 1908. május hó 15-én. *Schmidt Samu m. p.* felügyelő. *Famler Gusztáv-Adolf* lelkész.

IRODALOM.

Kétszáznegyven esztendő az egyház szolgálatában. Művelődéstörténeti rajzok. Irta és illusztrálta *Sztehlo Kohné*. Addig is, míg e jelentős műről, amellyel egyházi monografikus irodalmunk értékes alkotással gazdagodott, bővebb ismertetést adhatunk: felhívjuk a prot. olvasóközönség figyelmét ezen, névszerint ugyan csak a *Sztehlo-család* egyházi szereplésével foglalkozó, de tényleg az egész újabbkori hazai protestantizmus történetét érdekesítően megvilágító műre, amely rendkívül díszes kiállításban, számos kulturális szempontból értékes illusztrációval gazdagítva jelent meg és könyvtári uton 10 K-ért szerezhető meg. Melegen ajánljuk a nemes háttérű, egyházi természetű irodalommal foglalkozni szerető közönség figyelmébe.

PÁLYÁZATOK.

A *liptói ág. h. ev. egyházmegyébe* kebeleztet, nyugdíjazás folytán megüresedett *szentpéteri egyház lelkészi állomása* pályázatot hirdetünk.

Az egyház istentiszteleti nyelve tót.

A lelkészi állomás javadalma:

Kézpénzben	1700—	korona
Szántó föld és rétből körülbelül	80—	"
Stólákból körülbelül	830—	"

Összesen: 2610.— korona

Jelentkezési határidő 1908. évi június 3-ik napja.

Kellően felszerelt jelentkezések alulírott esperesnél nyújtandók be Hybbén.

Kelt Hybbén és Liptó-Szt.-Miklóson 1908. május 18-án.

Simkovic János,
esperes.

2—1

Ruziak János,
esp. felügyelő.

A soproni ág. h. evang. egyetemes theologiai akadémián a jelen tanév végen lemondás folytán megüresedő

gyakorlati theologiai rendes tanszékre

ezen pályázat hirdettetik.

Az állás javadalmazása a »magyarországi ág. h. evang. ker. egyház theol. tanügyi szervezetének« 21. §-a értelmében van rendezve, hozzájárulván a dunántúli egyházkerület által megállapított korpótlék.

Pályázhatnak rendes lelkészi vagy theol. tanári alkalmazásban levő egyének. Theol. tanári képesítéssel nem bíró lelkész megválasztása esetén köteles a megfelelő theol. tanári képesítést utólag megszerezni. A megválasztott tanár jogos és köteles tagja a dunántúli egyházkerületi főiskolai, illetőleg az egyetemes lelkészi nyugdíjintézetnek s állását f. évi szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni.

A pályázati kérvényeket, a rendes lelkészi, esetleg theol. tanári képesítést és az eddigi működést igazoló okmányokkal együtt a *dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület főiskolai nagybizottságához* címezve f. é. június hó 10-ig a *soproni ág. hitv. evang. egyetemes theol. akadémia igazgatóságához* kell beküldeni.

Kelt Pápán, 1908. máj. 10-én.

Gyurácz Ferencz,
püspök.

2—1

Poszvék Sándor,
igazgató.

124—1908. főj. szám.

Pályázat

néhai *Glosius Artner Karolina* asszony alapítványából kiosztandó *lelkészi* vagy *tanári nyugdíjra*.

Néhai *Glosius Artner Karolina* asszony alapítványából egy 160, szóval százhatvan koronával javadalmazott nyugdíj lévén szolgálatképtelen és mostoha anyagi körülmények között levő ágostai hitvallású evangélikus lelkész vagy gimnáziumi és felsőbb tanintézeti tanárnak kiosztandó, felhivatnak az ezen nyugdíjra pályázni kívánók, hogy minőségüket igazoló bizonyítványaikkal támogatott és az illetékes lelkész urak által a folyamodó anyagi viszonyainak tanúsításával kiegészített és ellenjegyzett folyamodványukat az illetékes egyházkerületi püspök úr útján² folyó 1908. évi június hó 30-ig bezárólag az alulírott bizottsághoz küldjék be.

Kelt Budapesten, 1908. évi május hó 18-án.

A *Glosius Artner Karolina*-féle alapítványt a budapesti deákteri ág. hitv. evangélikus testvéregyházaknál kezelő bizottság.

Zsigmondy Jenő,
biz. elnök.

1—1

Dr. Lidemann Frigyes,
biz. jegyző.

A tolna-baranya-somogyi ágost. hitv. ev. egyházmegye, mint az államilag segélyezett **bonyhádi főgimnázium** fenntartósága pályázatot hirdet a tanév végén megüresedő **földrajz-termeszetráji** taniszékre, melyre nézve a kinevezési jog a vallás- és közoktatásügyi minisztert illeti. A tanszék a pályázat eredményéhez képest rendes vagy helyettes tanárral fog betölteni.

A rendes tanár törzsfizetése 2400, lakáspénze 400, ötödéves korpótléka öt izben 200—200 kor., az állampénztárból megfelelő személyi pótlék. A törzsfizetés idővel 2800, illetőleg 3200 koronára emelkedik. A helyettes tanár javadalma 1600 korona.

Nyugdíj az 1894. évi XXVII. t.-c. értelmében.

Pályázhatnak oly egyének, kik a földrajz-termeszetrájból képesítve vannak, vagy szakvizsgát tettek; ilyenek hiányában aipvizsgát tett tanárjelöltek is figyelembe vétetnek.

A pályázók, kik csak ág. ev. vallásuk lehetnek, a nagy m. kir. *vallás- és közoktatásügyi miniszterhez* intézett és kellően felszerelt folyamodványaik *folyó évi június hó 15-ig* küldjék be *Bonyhádra a főgimnázium igazgatóságához.*

A kinevezett tanár állását folyó évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

Bonyhád, 1908. május 6.

Gyalog István,
igazgató.

2-2

A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerületnek, a közel jövőben esetleg tanítónő-képző intézettel kiegészítendő községi felsőbb leányiskolájánál — nyugdíjazás folytán — az 1908—1909. tanév elejéig betöltendő **igazgatói állásra** ezennel pályázat hirdetetik.

Pályázhatnak *középiskolai* tanári képesítéssel bíró ág. hitv. evang. nős tanférfiak.

A megválasztandó kötelessége: az igazgatói teendők ellátásán kívül, az intézetben heti 7—10 órán át tanítani. Javadalmazásai: a) a törzsfizetés, kiegészítve a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által megállapított személyi pótlékkal, olyan mint az államnál; b) öt 200 K. ötödéves korpótlék; c) természetbeni lakás az intézeti épületben, (az igazgatói irodát beleértve 5 szoba és mellékhelyiségek.) A megválasztott jogos, illetőleg kötelezett tagja az Orsz. tanári nyugdíj-intézetnek.

A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület főiskolai nagybizottságához címzett, kellőleg felszerelt kérvények *f. évi június 10-ig* alulírotthoz, mint az iskolai helyi bizottság elnökéhez küldendők be.

Köszeg, 1908. évi május 1-én.

Stráner Vilmos

ev. lelkész, a felsőbb leányiskolai helyi bizottság elnöke.

3-3

Pályázat

ág. hitv. evang. külföldi egyetemre menő többrendbeli hittanulónak és tanárjelöltnak való ösztöndíjra.

A Glosius Sámuel és Dániel-féle alapítványt a budapesti Deák-téri ág. hitv. ev. testvéregyháznaknál kezelő bizottság ezennel közzhírré teszi, hogy a föntírt alapítványból külföldi egyetemeken tanuló ág. hitv. ev. lelkészi vagy pedig gimnáziumi tanári pályára készülő ifjak számára többrendbeli, egyenként 210 német birodalmi márkából álló ösztöndíj fog a jövő 1908—1909. tanévre kiosztatni. — Ezen ösztöndíjak egymásutáni két éven át élvezhetők.

Az elnyerhetés feltételei:

1. Ha hittani jelölt a folyamodó, akkor már is legalább három évi folyamot jól végzett legyen valamely magyarhoni protestáns theologiai intézetben.

2. Ha tanári pályára készül a folyamodó, akkor az érettségi bizonyítvány kelte után már három évig honi vagy külföldi magasabb intézetben a maga választott szakmában jó sikerrel tanult legyen.

3. Azonkívül mindenik folyamodó a választott pálya különbsége nélkül legyen;

a) magyarországi születésű és ágostai hitvallású evangélikus;

b) a magyar nyelvet tudományosan ismerje, helyesen írja és beszélje, mely körülmény a theologusok általi dékáni bizonyítvánnyal is igazolandó;

c) legyen feddhetlen erkölcsi jellemű és jeles szorgalmú.

Ennélfogva felhívtnak a külföldi egyetemeken levő mindazon lelkész- vagy tanárjelöltek, kik már egy év óta a Glosius Sámuel és Dániel-féle ösztöndíjak élvezetében vannak, hogy na még további egy évre külegyetemeken maradni és az ösztöndíjakat élvezni óhajtásuk: azt az előttük tudvalevő feltételek beigazolására akár eredetiben, akár hitelesített másolatban meliélklendő tanodai — ha van candidaticum — vagy egyetemi s egyéb bizonyítványokkal ellátott, az alább kikötött tanítási kötelezettséget is tartalmazó, sajátkezűen írt és aláírt, lakhelyükkel és az utolsó posta-állomással jegyzett kérvényeiket f. 1908. évi szeptember 30-ig való zárító előtt (melynél később beérkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek) bérmentve s lepecsételve alulírott bizottsági jegyzőhöz (Budapest, V., Bálvány-utca 8. szám) küldjék be.

Felhívtnak továbbá mindazon külegyetemeken tanuló vagy oda még csak ezután kimenni szándékozó lelkész- és tanárjelöltek, kik a fentebb rendezett minőségi feltételeknek meg bírván felelni, ilyen ösztöndíjat a jövő 1908—1909. tanévben élvezni óhajtának, hogy a fent megirt kellékeknek kétségtelen beigazolására akár eredetiben, akár hitelesített másolatban meliélklendő tanodai — ha van candidaticum — vagy egyetemi s egyéb bizonyítványokkal ellátott, az alább kikötött tanítási kötelezettséget is tartalmazó, sajátkezűen írt és aláírt, lakhelyükkel és az utolsó posta-állomással jegyzett kérvényeiket f. 1908. évi szeptember 30-ig való zárító előtt (melynél később beérkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek) bérmentve s lepecsételve alulírott bizottsági jegyzőhöz (Budapest, V., Bálvány-utca 8. szám) küldjék be.

A megszavazott ösztöndíjat a díjnyertes hit- és tanárjelöltek felelésében a külföldi egyetemen történt beiratásuk igazolása után a tanév elején, második felelését pedig a tanév második fele kezdetén, miután bizonyítványukat az illető egyetemen sikerrel töltött első féléről és egyszersmind a második félére tett beiratásuk felől is (Frequentations-Zeugnis und Anmeldebogen) a kifizetés alá kerülő összegről szóló sajátkezü bélyegtelen nyugtájukkal együtt előlegesen beküldötték, fogják posta útján bérmentesen megkapni, mivére szükséges, hogy egyetemi lakásukat a nyugta beküldésekor pontosan megírják.

A ki ezen hit- és tanárjelölti ösztöndíjat már egy évig húzta, a rákövetkező évben is annak élvezetében csak úgy maradhat meg, ha újabban is érdemesnek tapasztaltatott; ha továbbá már az első évben a filozófiát, beleértve a filológiát és kivált erkölcsstani filozófiát is szorgalommal tanulta s a második évben is tanulja; végre, ha magát előre arra kötelezte, hogy a külegyetemen töltött ösztöndíjas két esztendő után a hazába térve, a budapesti Deák-téri ág. h. evang. testvéregyháznaknál, ha kívántatni fog, mérsékelt díj mellett egy évig segédtanári vagy segédelkészí hivatalt viselend.

Dr. Zsigmondy Jenő,
biz. elnök.

Dr. Liedemann Frigyes,
biz. jegyző.

2-2

KÓKAI LAJOS

protestáns irányu könyvkereskedése.

Alapítva
1873-ban.

BUDAPEST,
IV., KÁROLY-UTCA I. —

Telefon:
74—94.

Most jelent meg!

Evangelikus homiletika,
vagyis

az egyházi beszéd elmélete.

(Egyházi szónoklattan.)

Vezérfonal a leendő, repetitoriumul a már működő egyházi szónokoknak.

Írta: **Hörk József** ev. teol. akad. tanár.

Ára bérmentes küldéssel **2 kor. 20 fillér**, ha az összeg postautalványon beküldetik.

Konfirmandusoknak való ajándékok.

Bibliai Olvasókönyv.

Szemelvények a szentírásból. Károli Gáspár fordításának átdolgozott kiadása szerint szerkesztették Adorján Ferenc, Hevényi Lajos és Jausz Vilmos. Képekkel és térképekkel. Kötve. Ára 2 K 40 fill.

Gyurátz Ferenc.

A hit oltára. Imakönyv evang. keresztyének számára. Vászomban kötve 1 K 60 f., tokban 1 K 80 f., fekete bőrbbe kötve aranymezéssel 6 K, legfinomabb borjúbőrbbe kötve, párnázva, aranymezéssel 8 K.

Paulik János.

Konfirmációi emlékkönyv az evang. prot. serdülő ifjak és hajadonok számára. Vászomban kötve 3 K 50 f., velinpapírosra nyomva díszkötésben 6 K.

Payr Sándor.

Hárfahangok. Vallásos költemények gyűjteménye egyházi és iskolai használatra. Díszkötésben 5 K.

Sántha Károly.

Buzgóság könyve. Imakönyv. Fekete bőrbbe kötve aranymezéssel 6 K.

5-3

KAPHATÓK:

a Luthertársaság Ev. Könyvkereskedésében
BUDAPESTEN, VIII., Szentkirályi-u. 51/a.

Magyar Királyi Államvasutak.

ÉRVÉNYES 1908. MÁJUS HÓ 1-TŐL.

Oda												Vissza											
* Motorosvonat												* Motorosvonat											
Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.		
I-III	I-III	I-III	II-III	I-III	I-III	I-III	II-III	I-III	I-III	I-III	I-III	I-III	I-III	I-III	I-III	II-III	I-III	I-III	I-III	I-III	I-III		
4702	4704	4710	4716	4706	4708	4714	93					4713	4701	4703	4705	4715	4707	4711					
705/915	—	720	—	900	225	1220						ind.	Budapest k. p. u. (91)	érk.	—	140	820	940/500	—	—	545		
1015	320/626	853	—	221	238	712	—	Szatmár-Németi(91)	—	158	216	711	910	—	—	221							
—	425	—	—	105	340	—	—	Tiszalök (94)	—	—	259	727	—	—	—	—							
—	530	—	—	160	—	—	—	Nagyléta-Vértes	—	—	—	635	—	—	—	—							
—	—	—	—	—	1133	507	—	Füzesabony (107)	—	—	411	—	—	—	—	—							
515	851	1226	220	428	706	1038	ind.	Debreczen	érk.	635	804	1135	324	633	846	1026							
—	—	1231	226	—	711	—	—	Debreczen-Csapóker.	↑	629	759	—	319	628	—	—							
533	903	1239	239	440	720	1058	—	Alsójózsza 117. sz. ór.	—	618	751	1121	311	617	834	1011							
542	910	1246	247	449	728	1107	—	Bocskayker. 119. ór.	—	610	744	1114	304	609	828	1003							
552	918	1255	256	458	737	1123	—	Hajduhadház	—	600	737	1106	257	606	822	954							
559	925	102	érk.	504	744	1131	—	Téglás	—	542	728	1057	246	—	814	942							
617	939	117	—	518	803	1151	—	Újfehértó	—	520	712	1039	230	—	800	922							
631	949	123	—	529	815	1207	—	Császárszállás	—	502	658	1024	216	—	746	907							
641	957	137	—	537	824	1218	érk.	Nyiregyháza	ind.	449	650	1014	208	—	737	856							
Budapest—Kolozsvar—Predeal—Bukarest.												Budapest—Arad—Predeal—Bukarest.											
820	915	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	750	640	800	1220	200	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	1225	115	725								
348	211	érk.	Nagyvárad	ind.	239	1114	329	900	654	érk.	Arad	ind.	509	818	1125								
827	553	—	Kolozsvar	—	1110	649	1125	821	1137	—	Tövis	—	840	353	355								
712	209	—	Brassó	—	245	730	712	209	452	—	Brassó	—	245	1026	730								
111	331	—	Predeal	—	112	332	111	331	611	—	Predeal	—	112	912	332								
319	531	ind.	Predeal	—	1214	237	319	531	751	ind.	Predeal	Kelet-érk.	1214	928	237								
357	604	érk.	Sinaia	ind.	1130	147	357	604	823	érk.	Sinaia	európai ind.	1130	844	147								
805	920	érk.	Bukarest	ind.	800	915	805	920	1120	érk.	Bukarest	idő ind.	800	525	915								
Budapest—Miskolcz—Lawoczne—Lemberg—Odessa—Kiew—(Moszkva).												Budapest—Kassa—Oderberg—Breslau—Berlin—Hamburg.											
735	215	940	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	635	100	955	650	810	150	845	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	815	155	845	1020				
1050	538	311	érk.	Miskolcz	ind.	111	941	630	1010	1143	514	159	érk.	Miskolcz	ind.	256	1028	316	657				
210	1024	1008	—	Bátyu	ind.	525	445	304	1244	339	700	454	—	Kassa	ind.	1200	850	1145	521				
530	228	441	—	Lawoczne	ind.	1249	1224	1202	835	247	1302	503	—	Oderberg	ind.	1118	115	1215	955				
615	238	615	ind.	Lawoczne	érk.	1152	1140	1152	906	—	329	610	ind.	Oderberg	érk.	940	1255	1150	940				
815	453	815	érk.	Stryj	ind.	940	920	940	1146	—	556	1033	érk.	Breslau	ind.	610	1005	640	610				
1100	729	1100	érk.	Lemberg	ind.	730	642	730	526	—	1116	526	—	Berlin	ind.	1131	439	1251	1131				
—	925	—	érk.	Odessza	Szent- ind.	1157	846	1157	950	—	452	950	érk.	Hamburg	ind.	445	1232	755	443				
—	815	—	—	Kiew	péterv. ind.	915	935	915															
—	1045	—	érk.	Moszkva	idő ind.	910	630	910															

1 Julius 1 től szeptember 15-ig.
Az állomások neve mellett jobbról álló időadatok alulról felfelé olvasandók.